

**SCHRIFTELIJK ANTWOORD OP SCHRIFTELIJKE VRAAG BUITEN DE
GEMEENTERAADSZITTING**

2022/008

Indiener: F. Creyelman

Datum indiening: 19 januari 2022.

Vraag: Ontsluiting roerend en onroerend erfgoed.

Coördinator: directies Facilitaire Ondersteuning en Vrije Tijd

Antwoord college

- Het opmaken van de Inventaris Onroerend Erfgoed is een taak die sinds 2017 bij de lokale besturen berust.

Toelichting Onroerend Erfgoed

Het Vlaams agentschap Onroerend Erfgoed (agentschap OE) beheert verschillende inventarissen die de drie grote domeinen van onroerend erfgoed omvatten:

1. Archeologisch
2. Landschappelijk
3. Bouwkundig

Sinds 2017 is het agentschap OE gestopt met het geografisch inventariseren (per gemeente), en rekt zij op de lokale besturen om deze taak op te nemen. Het agentschap OE voert zelf wel nog een beperkt aantal thematische inventarisatiecampagnes uit. De thema's daarvan worden per beleidsperiode vastgelegd door het agentschap OE en de bevoegde minister. De afdeling Projecten & Monumenten werkt sinds het oprichten van de dienst Monumentenzorg in 1985 actief mee aan het inventariseren van het bouwkundig erfgoed op het grondgebied van de stad Mechelen. Zij hielp onder meer mee met het samenstellen van de bouwkundige inventarissen van de Mechelse binnenstad en stationswijk (1984) en de agglomeratie en deelgemeenten (1995) en de gedeeltelijke uitbreiding van de inventaris van de binnenstad (2008).

Binnen haar werking verzamelt zij ook op wekelijkse basis bijkomende informatie over de gebouwen die in de inventaris van het bouwkundig erfgoed zijn opgenomen.

De afdeling Projecten & Monumenten ontfermt zich ook al enige tijd over de herinventarisatie van de Mechelse binnenstad, met als doel een 200-tal panden toe te voegen aan de bouwkundige inventaris.

In uitvoering van de in februari 2021 goedgekeurde Visienota Lokaal Onroerenderfgoedbeleid, die een geoptimaliseerde samenwerking beoogt tussen Vlaanderen en de lokale besturen op het vlak van onroerend erfgoed, plant het agentschap OE onder meer het overdragen van de wetenschappelijke bouwkundige inventaris aan geïnteresseerde lokale besturen vanaf 1 januari 2023. De afdeling Projecten & Monumenten maakt deel uit van de recent door het agentschap OE opgerichte klankbordgroep die de aspecten van deze overdracht bespreekt met een aantal openbare besturen waarmee zij vaak in contact staan omtrent de bouwkundige inventaris.

De afdeling Projecten & Monumenten ontfermt zich ook over het up-to-date houden van de verschillende kaartlagen omtrent bouwkundig erfgoed die geïntegreerd zijn in het GIS-systeem van de stedelijke diensten.

- *Is er momenteel een concreet plan van aanpak, met inbegrip van een visie over de structurele ontsluiting van het roerend en onroerend erfgoed in Mechelen?*

Onroerend Erfgoed

Het is de bedoeling van het agentschap OE om de bestaande, digitale inventaris van het bouwkundig erfgoed in Vlaanderen nog verder te ontwikkelen als het instrument bij uitstek om het onroerend erfgoed te ontsluiten. Dat wil zij onder meer doen via de in de Visienota Lokaal Onroerenderfgoedbeleid opgenomen mogelijkheid om de wetenschappelijke bouwkundige inventaris over te dragen aan de lokale besturen. Op die manier zullen lokale besturen zelf kunnen instaan voor het verder uitwerken van deze inventaris, en kan afgestapt worden van de huidige werkwijze waarbij alle bijkomende informatie steeds via het agentschap OE moest passeren.

- *Heeft het stadsbestuur weet van verzamelaars rond Mechels roerend erfgoed (foto's, documenten, ...)? Zo ja, over welke verzamelingen gaat het? Zijn er plannen om dergelijke verzamelingen te digitaliseren of over te kopen? Zullen deze online kunnen geraadpleegd worden?*

Cultureel erfgoed

Mechelen beschikt over een regionale beeldbank (<https://www.regionalebeeldbank.be/index.php/over-de-regionale-beeldbank>). Die beeldbank brengt cultureel erfgoed en onroerend erfgoed samen uit de regio. Ze brengt beelden samen uit stads- en gemeente-

archieven, andere stedelijke diensten, verenigingen en privéverzamelaars. Het gaat niet om volledige collecties, maar om een selectie van beelden die interessant zijn voor een breed publiek.

Onroerend Erfgoed

De afdeling Projecten & Monumenten werkt sporadisch samen met onder meer het Stadsarchief bij het borgen en ontsluiten van waardevolle privécollecties rond bouwkundig erfgoed, zoals onder meer de verzameling van de enige jaren geleden overleden Gilbert Goovaerts.

- *Hoeveel en welke beschermde monumenten zijn er momenteel in Mechelen? Is het stadsbestuur van plan om extra initiatieven te nemen om bepaald erfgoed te laten beschermen in de toekomst? Zo ja, welk?*

Onroerend erfgoed

Op het grondgebied van de stad Mechelen zijn er momenteel 397 beschermingen als monument, inclusief enkele beschermingen van varend erfgoed en enkele als monument beschermde bomen. Daarnaast telt Mechelen 10 stadsgezichten en 5 dorpsgezichten.

Sinds enige jaren is het agentschap OE afgestapt van het geografisch beschermen (per gemeente). In de plaats daarvan werkt het agentschap OE voornamelijk met thematische beschermingen, waarvan de thema's per beleidsperiode worden vastgelegd door het agentschap OE en de bevoegde minister. Individuele aanvragen tot bescherming kunnen nog steeds door iedereen worden ingediend, maar enkel in uitzonderlijke gevallen - als duidelijk is dat het voorgestelde goed een hiaat in het beschermde bestand in Vlaanderen invult - kan een dossier in de beschermingsplanning worden opgenomen.

- *Zullen er initiatieven genomen worden rond het Mechelse dialect? Zo ja, dewelke?*

Cultureel erfgoed

Het Mechelse dialect doorgeven behoort tot het immateriële erfgoed. Mechelen is rond de werking van immaterieel erfgoed een voortrekker in het Vlaamse Landschap zie <https://www.ichandmuseums.eu/en/inspiration>. Op dit moment onderzoeken we hoe immaterieel erfgoed een plek kan verwerven in het Mechelse collectiebeleid. Voor de integratie is een landelijk traject gelopen i.s.m. Werkplaats Immaterieel Erfgoed en verschillende andere musea (M Leuven, Jenevermuseum Hasselt, ...). Naast dit eerder structurele werk ondersteunen we ook de zichtbaarheid door een heuse les Mechels dialect door de lokale dialectvereniging in TSM Mechelen op Erfgoeddag (thema onderwijs).

In samenwerking met de Faculteit van het Mechels dialect, wordt jaarlijks tijdens de Open Monumentendag een dialectwandeling georganiseerd. Deze kent een groot succes.

- *Hoe staat het stadsbestuur t.a.v. een 'stedelijk museum' zoals dat in andere kleinere gemeenten bestaat? Een dergelijk initiatief kan, in samenwerking met bepaalde erfgoedverenigingen, de focus leggen op gebeurtenissen, zaken, tentoonstellingen, collecties en voorwerpen die betrekking hebben op Mechelen.*

Cultureel erfgoed

Museum Hof van Busleyden is een landelijk erkend museum en we ontvangen van Vlaanderen hiervoor een aanzienlijke jaarlijkse toelage. Daar tegenover staat een werking op landelijk niveau, zowel in tentoonstellingen, wetenschappelijk onderzoek als collectieprofiel en -beheer.

In de vaste opstelling en de tentoonstellingen in Museum Hof van Busleyden vertellen we het verhaal van Mechelen in de 15de en 16de eeuw en wat deze periode betekent voor de wereld waarin we vandaag leven. Tijdens de Bourgondisch-Habsburgse periode was de stad een van de belangrijkste culturele, politieke en religieuze centra van de Nederlanden. Het Hof van Busleyden is een van de weinige stadspaleizen die ons uit de Bourgondisch-Habsburgse periode zijn overgeleverd. Dit creëert voor de bezoeker een unieke museale ervaring van internationaal niveau, waarbij het stadspaleis, het museumverhaal en de getoonde collectie in elkaars verlengde liggen. Uiteraard is de geschiedenis van Mechelen meer dan enkel de 15de en 16de eeuw. Ook uit andere periodes is Mechels roerend en onroerend erfgoed van bijzondere waarde en betekenis overgeleverd. Aan die periodes besteedt Museum Hof van Busleyden de komende jaren bewust meer aandacht. Daarbij tonen we de werken zoveel mogelijk op een plaats die van betekenis was bij het ontstaan ervan.

We focussen hierbij in eerste instantie op de periode van de barok (17de en 18de eeuw) en op de eerste helft van de 20ste eeuw (de periode waarin onder andere Rik Wouters en Prosper De Troyer actief waren), twee tijdperken waarin Mechelen blijvende sporen heeft nagelaten in de geschiedenis.

We tonen stukken uit onze museumcollectie op historische plaatsen in de stad (zoals de acht historische kerken, de kathedraal, het Predikheren) en we helpen Mechelse erfgoedinstellingen om bijzondere objecten beter te ontsluiten voor het publiek. Zo installeren we volgend jaar in de Hanswijkbasiliek de ontwerpen (bozzetti) die Lucas Faydherbe, een internationaal gereputeerd Mechels barokkunstenaar, maakte voor de koepel van die kerk. De bezoeker zal daardoor in één oogopslag zowel de ontwerpen kunnen zien als het uiteindelijke kunstwerk. Aan Het Kunstuur lenen we kunstwerken uit van Prosper De Troyer.

Tijdens de tentoonstelling *Verborgene Parels* (28 oktober 2022 – 25 juni 2023) in Museum Hof van Busleyden geven we de bezoeker een ruime

voorproef van het soort werken dat we de komende jaren voor een breed publiek doorheen Mechelen ontsluiten.

Het is een strategische keuze om onze collectiestukken de volgende jaren actief buiten het Museum te tonen: zo verlagen we de drempel voor de Mechelaar en kunnen we andere perioden uit de Mechelse geschiedenis belichten. Essentieel is dat het publiek de werken kan zien en beleven, op andere locaties, in andere omgevingen, en virtueel en dat hoeft dus niet perse in een stedelijk museum. Door werken uit de stedelijke kunstcollectie uit verschillende periodes te tonen op bijzondere plaatsen doorheen de stad nemen we de rol op van stedelijk museum. We stoppen de kunstwerken niet allemaal in een enkel gebouw maar bieden de bezoeker een bijzondere ervaring waarbij hij tegelijk ook het prachtige onroerend erfgoed in de Mechelse binnenstad kan ontdekken, en zijn museale ervaring kan combineren met winkelen of horecabezoek.

Indien het stadsbestuur hier geen fysieke mogelijkheid ziet, kan een 'online museum' een mogelijk alternatief zijn om versnippering tegen te gaan? Zo nee, waarom niet?

Cultureel erfgoed

Museum Hof van Busleyden werkt aan een virtueel museum dat de strategische programmalijnen 'transhistorische museale beleving in het stadspaleis en op historische locaties doorheen de stad' zal versterken. Dit wordt stap voor stap opgebouwd de komende jaren. We maken de hele collectie digitaal toegankelijk. De online producten zoals luisterverhalen en lezingen door curatoren die gerealiseerd worden bij tentoonstellingen en bij de vaste opstelling zullen hier ook geïntegreerd worden. Op die manier kunnen we een breed en groot publiek bereiken, ook doelgroepen die zich op het eerste gezicht minder aangesproken voelen door een museum of die niet fysiek naar het museum kunnen komen.

• *Wordt het stadsbestuur vaak gecontacteerd in kader van stamboomonderzoek? Zijn de Mechelse bevolkingsregisters, enz. in kader hiervan momenteel allemaal reeds gedigitaliseerd? Is deze informatie volledig online raadpleegbaar of zijn daar plannen toe?*

Stadsarchief

Bij alle aanvragen naar genealogische informatie wordt doorverwezen naar de website van <https://www.genealogischebronnenrivierenland.be/> waar het Stadsarchief (samen met de archiefdienst van Lier) een databank met alle openbare en beschikbare archiefbronnen voor stamboomonderzoek aanbiedt. Bezoekers kunnen er alle data en ingescande aktes en registers zelf en op een laagdrempelige wijze raadplegen. In 2021 kende deze site 49.200 bezoeken. Daarnaast ontving en behandelde het Stadsarchief in

2021 circa 66 aanvragen rond stamboomonderzoek die niet via de online databank beantwoord konden worden, bijv. i.v.m. gegevens die nog niet publiek openbaar zijn gemaakt maar wel aan directe verwanten bezorgd kunnen worden.

Voor Mechelen en deelgemeenten worden momenteel alle bevolkingsregisters en registers Burgerlijke Stand volledig – dus beelden én data - online aangeboden voor zover de wettelijke openbaarheidstermijnen dat toelaten. Samen met het Stadsarchief Brugge realiseert Mechelen hiermee het meest volledige aanbod in Vlaanderen. Nog niet openbare registers zijn reeds gedigitaliseerd en zullen worden aangeboden zodra de genoemde termijnen bereikt worden. Vanuit de regionale erkenning van het Stadsarchief en de daaruit voortkomende doelstellingen rond regionale archiefwerking wordt de site de komende jaren verder uitgebouwd in samenwerking met naburige archiefdiensten: Lier neemt reeds deel terwijl samenwerkingen met Willebroek en Duffel voorbereid worden.

- *Welke extra initiatieven zal het stadsbestuur nog nemen tijdens deze legislatuur in kader van de bescherming en promotie van het Mechelse roerend en onroerend erfgoed?*

Cultureel erfgoed

Mechelen heeft een convenant met de Vlaamse Overheid waarin de doelstellingen rond cultureel erfgoed van 2021 tem 2026 zijn opgenomen. Deze werd goedgekeurd door de Gemeenteraad van 25 januari 2021. Om dat beleid te ontwikkelen zijn de erfgoedspelers in Mechelen en de regio bevraagd om de noden in het veld te kunnen matchen met de aanwezige competenties van erfgoedwerkers in de stad. Eén van de aspecten die naar boven kwam uit de bevraging is een plek voor de erfgoedverenigingen om hun werking te kunnen laten zien of tentoon te stellen. Jaarlijks wordt een tentoonstelling uitgewerkt met een erfgoedspeler om hun werking in de kijker te zetten. Een voorbeeld daarvan was de tentoonstelling van de vereniging voor kant en marqueterie die een jubileumtentoonstelling brachten in het Museum Hof van Busleyden in december 2021. We onderzoeken op welke locaties in de stad kleine tentoonstellingen mogelijk zijn zodat we de Regionale erfgoedwerking optimaal naar een breed publiek brengen. Door de samenwerking ondersteunen we de verenigingen in communicatie en publiekswerking.

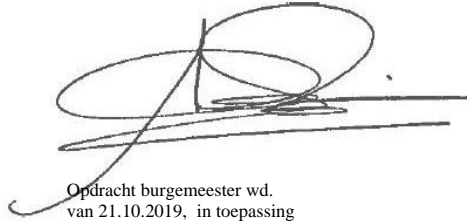
Onroerend erfgoed

Naast de gebruikelijke initiatieven rond de ontsluiting van het Mechels onroerend erfgoed, zoals Open Monumentendag, blijft de stad ook inzetten op de ontsluiting van haar restauratieprojecten. Dit kan gaan om kleinschalige projecten zoals de restauratie van de schilderijen van de Begijnhofkerk, maar ook om grotere werven zoals de Predikherenkerk.

Mechelen, 2 februari 2022

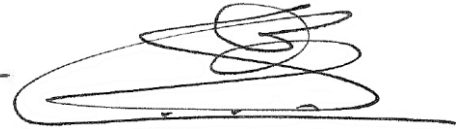

E. Laga
Algemeen directeur

Opdracht burgemeester wd.
van 21.10.2019, in toepassing
van artikel 280 decreet lokaal bestuur

K. Anciaux
Schepen van financiën,
gebouwen, eigendommen
monumenten, landbouw
en juridische zaken

Opdracht burgemeester wd.
van 03.01.2022, in toepassing
van artikel 280 decreet lokaal bestuur

B. Siffer
Schepen van cultuur
en toerisme